

ความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19
และแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*
THE WELL-BEING IN THE COVID-19 EPIDEMIOLOGICAL SITUATION AND
GUIDELINES FOR REDUCING DOMESTIC VIOLENCE PROBLEMS

จามรี พระสุนิล, ต้องรัก จิตรบรรเทา
Jamaree Prasunin, Tongrak Jitbantao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiang Rai Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: Jamaree.pra@crru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสาเหตุ แนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาครอบครัว เด็ก และสตรี ผู้นำทางศาสนา ตัวแทนหน่วยงานด้านการศึกษาและสาธารณสุข นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม รวมถึงผู้ที่เคยถูกระบาดความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 50 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 ของประชาชน มีจุดเริ่มต้นจากความผาสุกในครอบครัว และคุณภาพของการมีสุขภาพและสุขภาพใจที่ดี มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ และผลการวิจัยค้นพบสาเหตุและองค์ประกอบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ 1) สถานการณ์บริบทสังคม 2) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและ 3) สภาพแวดล้อมทางสังคมและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยมีแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพื่อส่งเสริมการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 ของจังหวัดเชียงราย คือ การสร้างค่านิยมและร่วมสร้างความเข้าใจ กลไกทางสังคมต้องไม่เพิกเฉยต่อความรุนแรงในครอบครัว ภาครัฐและท้องถิ่นต้องสนับสนุนผู้ถูกทำร้ายอย่างครอบคลุมทุกมิติ

คำสำคัญ: ความรุนแรงในครอบครัว; ความอยู่เย็นเป็นสุข; โควิด-19

Abstract

This qualitative research method was to study the cause solutions that were consistent with enhancing well-being in the context of Chiang Rai Province and the epidemic situation of the emerging COVID-19 pandemics. Key informants were community leaders, representatives of local administrative officers, leaders, government agency supporting the development of family's children and women, religious leaders, educators and public health officers, academicians in social development and those who were subjected to domestic violence, totaling 50 informants.

The results showed that the well-being of the people in the COVID-19 situation began with family well-being and the balance of having good physical and mental health, stability and self-reliance. For the causes of domestic violence problems were 1) social context, 2) economic situation and 3) socialization process. The guidelines to reduce family violence problems to promote well-being in the situation of COVID-19 of Chiang Rai Province was to create values and create mutual understanding. Social mechanisms must not ignore domestic violence. Government and local administrative organizations must support the victims in all dimensions.

Keywords: Family violence; Well-being; Covid-19

บทนำ

โรคอุบัติใหม่โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คนอย่างมาก ทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคม ในปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทั้งในระดับบุคคล สังคม ตลอดจนนโยบายของภาครัฐ ซึ่งในมิติสังคมไทยมีมาตรการในการให้ประชาชนกักตัวอยู่ที่บ้าน ปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ทั้งสถานศึกษา สถานที่ทำงาน สถานบันเทิงและพื้นที่สาธารณะหลายแห่ง ในขณะเดียวกันมีข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ ระบุว่า ประเทศไทยมีสถิติคดีความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกอย่างต่อเนื่อง โดย 1 ใน 3 เป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจ ขณะที่กลุ่มที่ออกมาเปิดเผยเรื่องราวที่ถูกกระทำรุนแรง และร้องขอความช่วยเหลือ มีน้อยมากเพียงร้อยละ 17 จากทั้งหมด นอกจากนี้ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในครอบครัวในปี 2562 อังโน จิตติพร โยทาพันธ์ (2563) พบว่า เกิดความรุนแรงในครอบครัว 1,376 เหตุการณ์ แต่มีการดำเนินคดีเพียง 354 คดี ซึ่งไม่ถึง

ครึ่งของจำนวนเหตุการณ์จริงทั้งหมด โดย 53% ถูกกระทำความรุนแรงโดยคู่รักหรือคนในครอบครัว ซึ่งผู้กระทำความรุนแรงมากกว่าครึ่งเป็นคนคุ้นเคย หรือบุคคลในครอบครัว โดยสถานที่เกิดเหตุเกิดมักจะเป็นในที่พักของผู้ถูกกระทำ หรืออาจกล่าวได้ว่า คือที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลระดับสากล ที่คณะกรรมการต่อต้านความรุนแรงในครอบครัวของอังกฤษและเวลส์ ระบุว่าในเดือนมีนาคม 2563 ที่ผ่านมา ในสหราชอาณาจักรมีการโทรศัพท์ไปขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 65 เช่นเดียวกับเมือง ๆ หนึ่ง ในมณฑลหุบเขา ประเทศจีน ซึ่งมีรายงานว่า ตำรวจได้รับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้น 3 เท่า เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว ซึ่งร้อยละ 90 ของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นนั้นเชื่อมโยงกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 (บุญวรา สุมะโน เจน พึ่งพร, 2563)

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ถูกจัดว่ามีสถานการณ์ด้านสถาบันครอบครัวที่กำลังประสบปัญหาอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2561 – 2564 เกี่ยวสถิติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2564) พบว่า มีสถิติความรุนแรงระหว่างปี 2557 – 2560 เพิ่มสูงขึ้นถึง 62% ซึ่งสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เกิดจากหลายปัจจัย ซึ่งพบว่าเกิดจากปัญหาภายในครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นส่วนใหญ่

ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่ดังกล่าว ในเชิงนโยบายของประเทศไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างครอบคลุมทั้งมิติด้านสุขภาพร่างกายและสภาวะจิตใจ โดยมีดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวัดความสุขของคนไทย ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ตั้งแต่ฉบับที่ 10 จนถึงแผนปัจจุบันคือฉบับที่ 12 โดย ดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีสุขภาพะ 2) ครอบครัวอบอุ่น 3) ชุมชนเข้มแข็ง 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม และ 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์สมดุล และ 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงควรดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 และควรมีการพัฒนาภูมิคุ้มกันที่ดีให้ชุมชน สังคม สามารถรู้เท่าทัน สามารถลดและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้เป็นอย่างดีและเป็นความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดเชียงรายซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการเสริมสร้างและเป็นข้อเสนอแนะความอยู่เย็นเป็นสุข

ในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 จากแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงการต่อยอดสู่การวิจัยในพื้นที่และบริบทที่แตกต่างกันออกไปทั้งในระดับ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 และแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะสามารถเป็นแนวทางกำหนดนโยบายด้านสุขภาพองค์รวมทั้งในระดับชุมชน จังหวัด และสังคมตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษา สาเหตุ แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่ โควิด-19

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีการศึกษาข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข และสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงบริบทจังหวัดเชียงรายที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่จะเป็นแนวทางในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และการวางแผนวิจัยต่อไปโดยมีการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดครองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท ทั้งนี้ ได้มีผลการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว การอธิบายการก่อรูปของพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว อธิบายได้โดยแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายทั้งแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา นอกจากนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดครอบครัว พบว่า ครอบครัวเป็นทั้งกลุ่มและสถาบันที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาที่คุณภาพของคนเราตั้งแต่วัยเด็กกำลังก่อรูปและพัฒนาขึ้นมาความใกล้ชิดสนิทสนมและโอกาสที่ติดต่อกันสัมพันธ์กันได้ ต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงวัยรุ่น ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากเป็นพิเศษในการพัฒนาแบบแผนความประพฤติที่เด็กจะแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สังคม โดยมีผลการวิจัยของ หนึ่งหทัย ขอผลกลาง (2550) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแห่งการดำรงอยู่หรือล่มสลายของครอบครัว รวมถึงผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว และผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ฟิงโคกสูง ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม พบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นสาเหตุหลักคือสมาชิกในครอบครัวไม่ให้เกียรติ และมองว่าค่านิยมผู้ชายคือผู้ก่อปัญหาส่วนใหญ่ เนื่องจากมีพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรงก็คือการโต้เถียงประกอบกับการใช้ถ้อยคำที่ด่าทอ บั่นทอนจิตใจ การใช้อารมณ์ และพฤติกรรมการ

นอกใจ (ชุดินาฏ พงษ์ทองวัฒนา, 2561) ส่วนปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง คือ พฤติกรรมลอกเลียนแบบบุคคลในบ้านที่คุ้นเคยหรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด การใช้ถ้อยคำ การใช้สารเสพติด การทำตัวเป็นผู้นำ และระบบแข่งขันภายในครอบครัว รวมทั้ง นพ.ทวิศิลป์ วิษณุโยธิน โฆษกกระทรวงสาธารณสุข (ชุดินาฏ พงษ์ทองวัฒนา, 2561) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัว เกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก คือ ตัวบุคคล ครอบครัว และสังคม หรือพฤติกรรมเลียนแบบ

ดังนั้น ความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เป็นเรื่องส่วนรวม และงานวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 จากแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่ชุมชนและสังคมจะสามารถสังเกตและร่วมสร้างความเข้าใจ รวมถึงสามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันที่วงที่ นำสู่กลไกทางสังคมที่ไม่เพิกเฉยต่อความรุนแรงในครอบครัว และการสนับสนุนเยียวยาจากภาครัฐร่วมด้วย

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมและภาคีเครือข่าย

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมกับประโยชน์ การมีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางความคิด จิตใจ อารมณ์ และทางกายในทุกระดับ ทั้งในระดับ ครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม รวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยต่างๆ

ส่วน เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน

แนวคิดสุขภาวะ และความอยู่เย็นเป็นสุข

สุขภาวะ คือ การมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี และมีสติปัญญา ในระดับคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และไม่ถูกหลอกหรือชักจูงจากบุคคลอื่นได้ง่าย นอกจากนี้ในมิติประเทศไทย ได้มีการกำหนดดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ขึ้นในปี 2550 โดยได้กำหนดให้องค์ประกอบด้านการมีสุขภาวะเป็นองค์ประกอบแรกจากทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีสุขภาวะ 2) ครอบครัวอบอุ่น 3) ชุมชนเข้มแข็ง 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์สมดุล และ 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

ซึ่งในปี 2555-2557 พบว่า คนไทยมีสุขภาวะดีขึ้นจากการพัฒนาคุณธรรม สติปัญญา และใฝ่รู้ และมีสุขภาพจิตที่ดี แต่ยังคงเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และคุณภาพการเรียนรู้ยังเป็น

ปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข โดยในภาพรวมดัชนีการมีสุขภาวะปรับตัวเพิ่มจากร้อยละ 71.52 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 72.82 ในปี 2557 เนื่องจากคนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น และเด็กและเยาวชนได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และการประเมินความสุขของคนไทย หรือความอยู่เย็นเป็นสุขนี้เอง มีเรื่องครอบครัวอบอุ่นเป็น 1 ใน 6 องค์ประกอบหลัก โดยให้ความสำคัญกับประเด็นบทบาทหน้าที่ของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และการพึ่งพิงตนเอง ซึ่งผลจากการประเมินเปรียบเทียบในปี 2558 ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมไทยมีความอบอุ่นลดลง จากร้อยละ 68.31 ในปี 2556 เป็น 65.60 ในปี 2557

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งส่งเสริมและสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 จากแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและให้ความสำคัญกับทุกมิติของความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการดำเนินงานเป็นขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ระยะ ในระยะที่ 1 ศึกษาปัญหา และสาเหตุความรุนแรงในครอบครัวบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดวิทยาโควิด-19 ใช้เครื่องมือการวิจัยสนทนากลุ่ม และประเด็นการสัมภาษณ์สาเหตุความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดเชียงราย วิเคราะห์เชิงอุปนัย ส่วนในระยะที่ 2 เป็นกระบวนการถอดบทเรียน แนวทางแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 เพื่อเสนอแนวทางสร้างภูมิคุ้มกัน การเฝ้าระวังความรุนแรง ตลอดจนลดความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

2) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants)ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้เจาะจง (Purposive sampling) และกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคม ในการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 และแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาครอบครัว เด็ก และสตรี ผู้นำทางศาสนา ตัวแทนหน่วยงานด้านการศึกษาและสาธารณสุข นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม รวมถึงผู้ที่เคยถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 50 คน ดังนี้

2.1 ตัวแทนผู้นำชุมชน 18 คน

2.2 ตัวแทนหน่วยงานด้านการศึกษาและสาธารณสุข 7 คน

2.3 ตัวแทนผู้นาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาครอบครัว เด็ก และสตรี 10 คน

2.4 ผู้นำศาสนา 4 คน

2.5 บุคคลที่ถูกระทำความรุนแรง 6 คน

2.6 นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม 5 คน

3) เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการกำหนดและสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม และแนวคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสาเหตุความรุนแรงในครอบครัวบริบทจังหวัดเชียงราย และสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและร่วมเสนอแนวทางลดปัญหา สร้างภูมิคุ้มกัน การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มแบบปลายเปิดสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก

4) กระบวนการรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสถานการณ์ระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่โควิด-19

4.2 กำหนดแนวทางในการศึกษา ทั้งในเชิงเนื้อหา และในเชิงบุคคลที่เหมาะสมกับการศึกษาในเชิงลึกจากการทบทวนเอกสาร รวมถึงการลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชนและประสานงานขั้นต้น

4.3 ลงพื้นที่เบื้องต้น โดยการทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเข้าสู่พื้นที่วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และนำไปติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในการลงพื้นที่ และพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุความรุนแรงในครอบครัว ผลกระทบและสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ที่จะเป็นแนวทางในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และการวางแผนวิจัยต่อไป

4.4 ขึ้นเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ ประเด็นสำหรับการสนทนากลุ่ม กรอบคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ภายใต้แนวคิดวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีลักษณะเป็นประเด็นคำถามปลายเปิดที่สามารถปรับได้ตามบริบทของพื้นที่ที่ศึกษาและปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ร่วมกับวิธีการสังเกตทั้งอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการร่วมสนทนากลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน/ พื้นที่ และวิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการตรวจสอบข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่รวบรวมได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.5 ขึ้นก่อนลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้วิจัยติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการในพื้นที่เพื่อนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะเข้าไปในชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.6 ขั้นการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ สมุดจดบันทึก อุปกรณ์บันทึกภาพ และเสียง โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนดำเนินการบันทึกภาพและเสียงทุกครั้ง

5) การวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดข้อมูล (Data deduction) เป็นกระบวนการจัดการข้อมูล การเปลี่ยนแปลงข้อมูลดิบให้พร้อมนำไปใช้ โดยดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสรุป การจัดกลุ่ม ร่างหัวข้อย่อย และจำแนกกลุ่มข้อมูล 2) การจัดรูปแบบข้อมูล (Data display) เป็นการสร้างรูปแบบการนำเสนอข้อมูล เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลแบบผังเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เป็นต้น และขั้นตอนที่ 3) การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (Conclusion drawing and verification) เป็นการตีความทำความเข้าใจ รูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา นำไปสู่ข้อสรุปที่นำเสนอในรายงานการวิจัยโดยเป็นข้อสรุปที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง

โดยผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาในระหว่างการทำวิจัย ใช้การบรรยาย หรือพรรณนาตามกรอบแนวคิด และระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดกระทำกับข้อมูลและมีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 และแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จากกระบวนการศึกษา สาเหตุ แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 นั้น ผลการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ในผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยได้เริ่มต้นจากกระบวนการประสานงานสร้างความเข้าใจและชี้แจงถึงความเป็นมาของการวิจัย ที่สะท้อนถึงข้อมูลบริบทจังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ชื่อว่ามีสถานการณ์ด้านสถาบันครอบครัวที่กำลังประสบปัญหา และส่วนหนึ่งได้แก่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2561 – 2564 เกี่ยวกับสถิติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว พบว่า มีสถิติความรุนแรงระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2560 เพิ่มสูงขึ้นถึง 62% ซึ่งมีหลากหลายสาเหตุ และต้องการที่จะศึกษาข้อมูลจากการรับฟัง สนทนากลุ่ม และให้ความหมายของประเด็นดังกล่าวจากตัวแทนหรือกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงการพัฒนาภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ตลอดจนจนประชาชนในชุมชนท้องถิ่น สังคม ท่ามกลางสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 ซึ่งในจังหวัดเชียงรายถือว่ามีความ

เฝ้าระวังที่ค่อนข้างเข้มงวดเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์กายภาพพื้นที่ชายแดน และภูมิสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การตีความอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ ความรุนแรงในครอบครัว องค์ประกอบ สาเหตุและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับประสบการณ์มุมมองหรือปัญหาต่างๆ ของความรุนแรงในครอบครัว ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย จากนั้นกระบวนการสนทนากลุ่มจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบท จังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การระบาดวิทยาของโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 ภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย

นิยามความหมาย สาเหตุ และอิทธิพลทางสังคมต่าง ๆ พบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ในบริบทของสังคมจังหวัดเชียงราย มีการถ่ายทอดประสบการณ์การสัมผัสการดำเนินชีวิต การแสดงความคิดเห็น ที่เป็นการตีความความรุนแรงในครอบครัว ว่าหมายถึง กรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวภายใต้มิติของสังคมไทย โดยจะเห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวมีองค์ประกอบจากภายในครอบครัวเองและภายนอกครอบครัวเช่นสภาพแวดล้อมและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งในพื้นที่สะท้อนว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีลักษณะ ที่เป็นการสร้าง ความผิดปกติหรือการทำร้าย ทั้งด้านร่างกาย ด้านวาจา และด้านจิตใจ โดยเกี่ยวข้องกับความใกล้ชิดของการกระทำ ความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชนของครอบครัวนั้นมักเกิดมาจากภายในครอบครัวเอง หรือสัญลักษณ์เชิงอำนาจจากผู้ใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันในเด็กและเยาวชนก็สามารถสะท้อนปัญหาความรุนแรงที่มีจุดเริ่มต้นจากกลุ่มเพื่อนได้เช่นเดียวกัน ผนวกกับค่านิยมในสังคมไทยที่ว่าด้วยรักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมปัจจุบัน ที่มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ หรือแม้แต่บริบทสังคมเชียงรายท่ามกลาง Covid-19 ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม กับประเด็นเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวไม่มากก็น้อย

ภาพที่ 1 กระบวนการศึกษา สาเหตุความรุนแรงในครอบครัวในสถานการณ์โควิด-19

สู่การเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงราย

ดังนั้น การแลกเปลี่ยนชุดประสบการณ์เป็นบทเรียนสู่แนวทางการป้องกันและลดปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยสามารถกล่าวได้ว่านิยามความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะที่มองเห็นได้ชัดเจนมากที่สุดคือความรุนแรงทางด้านร่างกาย รองลงมาจะเป็นความรุนแรงทางด้านวาจา และความรุนแรงทางด้านจิตใจ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วในบริบทจังหวัดเชียงราย ความรุนแรงทางด้านร่างกายและวาจาจะสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนกว่าลักษณะความรุนแรงทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ที่มีสาเหตุและองค์ประกอบมาจาก 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. สถานการณ์บริบทสังคม ที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในมิติการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา รวมไปถึงการเลียนแบบสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างๆ หรือเชื่อมโยงกับ ค่านิยมและปัญหาการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด ที่เกี่ยวกับบุคคลที่สร้างความรุนแรงในครอบครัวและปัญหาในตัวเองและเยาวชนเอง

2. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งปัญหาในครอบครัวเองตัวอย่างเช่นปัญหาภาวะหนี้สินหรือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ และ สภาพภาวะปัญหา เช่นการพนัน เป็นต้น ซึ่งตรงจุดนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มีประเด็นข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในเรื่องของสถานการณ์และสาเหตุความรุนแรงในครอบครัวสามารถหยุดยั้งได้จากจุดเริ่มต้นในครอบครัวเองโดยให้ทัศนคติว่า "ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน" และในปัจจุบันนี้ ความเชื่อที่ว่ารักวัวให้ผูก รักลูกให้ตีนั้น สามารถมาตีความเพิ่มเติมได้ว่า การตีหมายถึงการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกที่ควร ไม่ใช่การทำร้ายหรือสร้างความรุนแรงทางด้านร่างกายรวมถึงมีข้อเสนอแนะในสถานภาพบทบาทของสถาบันการศึกษาและคณะครู ที่ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนด้วยการตีในปัจจุบัน โดยมีกฎกระทรวงศึกษาธิการกำกับว่า ห้ามทำร้ายเด็ก

ด้วยวิธีการตีแผ่ว่าจะเป็นการลงโทษนั้น ทำให้ปัจจุบันในลักษณะของบทลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป และอาจจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงในมิติอื่นๆได้ ซึ่งเป็นข้อสังเกตหนึ่งเท่านั้น

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม ที่อาจก่อให้เกิดประสบการณ์และปัญหาส่วนบุคคลที่ฝังลึก กรณีที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นในครอบครัว ทั้งในครอบครัวของตนเอง และในสภาพแวดล้อมทางสังคมในชุมชนที่ทำให้มีประสบการณ์ร่วม เช่น เพื่อนบ้านหรือปัญหาทะเลาะเบาะแว้งของสามี ภรรยา หรือสภาวะความไม่เม้าของตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ผู้พฤติกรรมกรรมการเลียนแบบของเด็ก เป็นต้น

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 และบริบทจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ว่า ในสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและค่านิยมเกี่ยวกับทุนนิยมที่มีการเปรียบเทียบแข่งขันและความห่างเหินของสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจทางสังคม เช่น การพัฒนาเด็กและเยาวชน ด้วยกรอบการมีส่วนร่วมของ "บวร" บ้าน วัด โรงเรียน มีการคลายความสัมพันธ์ไปมาก อีกทั้ง ปัจจุบันนี้เป็นยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ และการสื่อสารในสังคมดิจิทัล ทำให้ ปัญหาความรุนแรงบางครั้งมีทั้งปัญหาความรุนแรงที่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย และปัญหาความรุนแรงที่ซ่อนอยู่ภายใน เช่น การ BullyCyber หรือปัญหาความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

จึงสามารถสรุปแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหา ฝ้าระวัง และลดความรุนแรงในครอบครัว ที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในบริบทจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์โควิด-19โดยบูรณาการกับภาคีเครือข่าย อย่างน้อย 3 ภาคีเครือข่ายได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ครอบครัว ที่เป็นสถาบันที่บ่มเพาะ ป้องกันปัญหาความรุนแรง และพัฒนาศักยภาพบุคคล / ประชาชนในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข

2) ชุมชน ที่เป็น สถาบัน ในการหล่อหลอม สร้างค่านิยมและบทบาท ในด้านกระบวนการการควบคุมทางสังคมสู่ระดับกฎหมายในการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

3) สถาบันทางสังคม ที่มีขอบข่ายและขอบเขตขนาดใหญ่กว่ามีติครอบครัวและชุมชน ก็จะเป็นสถาบันหรือองค์กร ที่เป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ในการป้องกันและแก้ไขรวมถึงลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ เพื่อเสริมสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19บริบทจังหวัดเชียงรายโดยสถาบันทางสังคมจะต้องใช้ความร่วมมือในการสร้างสรรค์แนวทางเชิงโครงสร้าง เช่น ระบบ กลไก การขับเคลื่อน ที่จะนำไปสู่การสร้างกระบวนการทางสังคม ในการบ่มเพาะทางด้านจิตใจ การดำเนินการและกิจกรรมที่สะท้อนถึงการขัดเกลาทางสังคม ในด้านปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้ โดยการสนทนากลุ่มในกระบวนการวิจัยครั้งนี้พบว่าสถาบันทาง

สังคมที่มีความสำคัญในการจัดการ พัฒนา สร้างกลไกและผู้นำในการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น หลักๆที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งได้แก่ โรงเรียนและสถาบันการศึกษา เพราะว่าเป็นองค์กรที่บ่มเพาะวัยเด็กและเยาวชนแม้ว่าในปัจจุบันด้วยสถานการณ์การระบาดของ Covid-19 จะเป็นการเรียนออนไลน์ก็ตาม แต่กลุ่มเพื่อน ๆ ก็ยังเป็นคนที่มีความบทบาทในการสร้างค่านิยมให้กับเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดที่สุดนอกจากครอบครัว ดังนั้นโรงเรียนและสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างแนวทางเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหา และลดความรุนแรงในครอบครัวที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 ทั่วประเทศจึงควรได้ ทั้งในวัยเด็ก เยาวชน และทุกช่วงวัย รวมถึงในพื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม แต่มีพุทธศาสนิกชนและศาสนาพุทธ ที่มีพิธีกรรม และบทบาทในการเข้ามาส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาชีวิตต่างๆ อย่างสอดคล้องสัมพันธ์ กับศาสนาที่หลากหลายในจังหวัดเชียงรายและทุกศาสนาสามารถบ่มเพาะทางจิตใจในการสร้างความดี อันจะเชื่อมโยงให้สามารถลดปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้จากความเข้าใจและการใช้คุณงามความดีหรือคุณธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อน

ดังนั้นการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 ด้วยแนวทางการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหา และลดความรุนแรงในครอบครัวสามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ประเด็นการลดความรุนแรง เป็นเรื่องที่ต้องสร้างความเข้าใจ และการสร้างความร่วมมือตั้งแต่ในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยความรุนแรงในที่นี้ หมายรวมทั้งความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทุกรูปแบบที่ปรากฏในสังคม สื่อ ชุมชน

2. บทบาทของสังคมต่อการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 ด้วยแนวทางการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหา และลดความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการควบคุมทางสังคม และกลไกทางสังคมที่ช่วยลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยมีตัวอย่างกิจกรรมที่นำเสนอได้แก่การเข้าค่ายคุณธรรมในเด็กและเยาวชนการเข้าค่ายผู้ปกครองในกลุ่มผู้ปกครองเด็กและเยาวชน การอบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพตัวแทนชุมชนที่ร่วมขับเคลื่อนในการพัฒนาศักยภาพและแก้ไขปัญหา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานโดยสังเขปดังนี้

2.1 เริ่มต้นที่ครอบครัวในการบ่มเพาะต้นกล้าคุณธรรม อย่างเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงรายที่จะก่อให้เกิดกลไกการขัดเกลาทางสังคม ที่มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันของเด็กในกลุ่มเพื่อนในชุมชน ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรง

2.2 กิจกรรมของครอบครัวและชุมชนสังคม ที่เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อันเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม และสื่อโซเชียล อันเป็นประเด็นเชิงสร้างสรรค์ที่จะบ่มเพาะการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้าใจร่วม การเลียนแบบที่ดี และการเปรียบเทียบ ในการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2.3 ทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมในการส่งเสริมตัวอย่างเช่น สถาบันการศึกษาและโรงเรียน สถาบันศาสนา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

สาเหตุ ปัญหา และนิยามความรุนแรงในครอบครัว จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามลักษณะของความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางด้านวาจา และความรุนแรงทางด้านจิตใจ โดยมีประเด็นสาเหตุหลักมาจากตัวตนของผู้กระทำความรุนแรง และมีองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) สถานการณ์บริบทสังคม ที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในมิติการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม รวมถึงการเลียนแบบสิ่งแวดล้อมทางสังคม และค่านิยม 2) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งปัญหาในครอบครัวเองตัวอย่างเช่นปัญหาภาวะหนี้สินหรือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ และสถานะปัญหา เช่นการพนัน หรือ โควิด-19 เป็นต้น 3) สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม / ชุมชนนั้น ๆ ซึ่งหากพิจารณาแล้วการจะขับเคลื่อนให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหา ลดความรุนแรงในครอบครัวเพื่อนำสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 และบริบทจังหวัดเชียงรายจะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่แค่เรื่องในครอบครัวเท่านั้น แต่คือเรื่อง que ทุกคนในสังคมต้องให้ความสำคัญเพราะมีความเชื่อมโยงและล้นส่งผลกระทบต่อในหลากหลายมิติ โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของหนึ่งหทัย ขอผลกลาง (2550) ปัจจัยแห่งการดำรงอยู่หรือล่มสลายของครอบครัว พบว่า ประกอบไปด้วยปัจจัยทางกายภาพ และปัจจัยทางสังคม โดยผลการศึกษาได้เน้นถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่ปัญหาส่วนตัวแต่หากเป็นปัญหาสาธารณะ โดยสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ที่ให้ความสำคัญกับกลไกการลดความรุนแรงในครอบครัวจากการป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันด้วยกระบวนการสังเกตและร่วมสร้างความเข้าใจของชุมชนร่วมเฝ้าระวัง ทั้งการสังเกตความผิดปกติในชุมชน จากสภาพแวดล้อม เสี่ยงการทะเลาะเบาะแว้ง รวมถึงร่องรอยบาดแผลที่ถูกทำร้ายและจะสามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง โดยเริ่มต้นจากกลไกทางสังคมต้องไม่เพิกเฉยต่อความรุนแรงในครอบครัว เช่นเดียวกับพัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ (2554) ที่มีผลการวิจัยว่าสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในจังหวัดนนทบุรี กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัวประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การประเมินชุมชนและสร้างความตระหนัก 2) การสร้างเครือข่าย 3) การปฏิบัติการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและ 4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการปฏิบัติการต่างๆ โดยผลการศึกษาสามารถอธิบายถึงรูปแบบความรุนแรงในครอบครัว โดยพบว่าควรสนับสนุนเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวอยู่หลายประเด็น ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการเน้นย้ำเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกัน ลด และเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวที่จะ

นำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดเชียงราย ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และสามารถใช้กลไกทางสังคมส่งเสริมจากแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงองค์ความรู้จากงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบการศึกษาสาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่นำสู่แนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพื่อส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยในห้วงสถานการณ์ระบาดวิทยาโควิด-19 ของจังหวัดเชียงราย ในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพประชาชนให้รู้เท่าทัน สามารถลดและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ รวมถึงสังคมที่จะต้องมีการบูรณาการสร้างค่านิยมและส่งเสริมให้ไม่เพิกเฉยต่อความรุนแรงในครอบครัว และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทั้งสถาบันครอบครัว และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สามารถนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เสนอนโยบายเพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อน และกิจกรรมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนจังหวัดเชียงรายในการฝึกระวังปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2. ควรนำผลการวิจัยเพื่อส่งเสริมความอยู่เย็นเป็นสุขในห้วงสถานการณ์โควิด-19 ต่อยอดสู่แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การสร้างภูมิคุ้มกันเฝ้าระวัง และลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จังหวัดเชียงรายในหลากหลายช่องทาง ทั้งในชุมชน และวิถีชีวิตในสังคมดิจิทัล เนื่องจากในอนาคตอาจมีผลกระทบจากรูปแบบความรุนแรงในสังคมออนไลน์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งในบริบทความรุนแรงในครอบครัว และความสัมพันธ์อื่นๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเฉพาะช่วงวัย เช่น ในเด็กและเยาวชน วัยแรงงาน หรือผู้สูงอายุ เพื่อประเมินผลกระทบหลากหลายมิติเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2. สามารถต่อยอดเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาของความร่วมมือภาคีเครือข่าย รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการลด เฝ้าระวัง และป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวทั้งในบริบทพื้นที่จังหวัดเชียงราย ภาคเหนือ และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป เพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2564). รายงานความรุนแรงในครอบครัว (ระดับจังหวัด) ประจำเดือนมีนาคม 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).
- ชุตินาฏ พงษ์ทองวัฒนา. (2561). เปิด 3 ปัจจัยนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเผยผู้ชายก่อปัญหาที่สุด. สืบค้น 7 ตุลาคม 2563, จาก <https://news.mthai.com/special-report/617615.html>.
- ฐิติพร โยทาพันธ์. (2563). ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แก้ไขได้ถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกัน. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/53055-ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว%20แก้ไขได้ถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกัน.html>.
- บัวพันธ์ พรหมพิง. (2550). บทสังเคราะห์ สร้างสุขภาวะเพื่อมุ่งสู่อยู่ดีมีสุข: บทสังเคราะห์ ตัวชี้วัดกระบวนการสร้างชุมชนอยู่ดีมีสุขในภาคอีสาน (รายงานผลการวิจัย). กลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (WeSD). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญวรา สุขะโน เจนพิงพร. (2563). ระวังความรุนแรงในครอบครัว เมื่อ “บ้าน” อาจไม่ใช่ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://tdri.or.th/2020/04/domestic-violence-victims-during-covid19/>
- พัชรี ดำรงสุนทรชัย. (2550). แนวทางการจัดการความรู้เพื่อสุขภาวะชุมชน (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันวิทยบริการ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2564). สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://shorturl.asia/8SeiZ>

- สุพีตร ทองงาม. (2552). ทูตทางสังคมของเยาวชนเพื่อสุขภาวะของชุมชนในเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี (รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2550). ปัจจัยแห่งการดำรงอยู่หรือล่มสลายของครอบครัว. *วารสาร เทคโนโลยีสุรนารี*, 1(2), 45-54.
- อาทิตย์ บุคตาดวง. (2555). ความสามารถในการนำทุนทางสังคมออกมาใช้ของชุมชนบ้านบางไพร่อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 17(1), 29-41.
- Loren, R. E., Vaughn, A. J., Langberg, J. M., Cyran, J. E., Proano-Raps, T., Smolyansky, B. H., & Epstein, J. N. (2015). Effects of an 8-session behavioral parent training group for parents of children with ADHD on child impairment and parenting confidence. *Journal of Attention Disorders*, 19(2), 158–166.
- Nelson-Jones, Richard. (1992). *Group Leadership: A Training Approach*. California: Brook/Cole.
- Travis, J. W., & Ryan, R. S. (2004). *Wellness index: A self-assessment for health and vitality (3rd ed.)*. Berkeley, CA: Celestial.

